

Tarihî eser kaçırana karşı cezalar yetersiz

Yağma edilen ve kolaylıkla yurt dışına kaçırılan tarihî eserlerle ilgili bugüne dek bir kanun yapılmamıştır ve son Osmanlı Padişahlarından 2. Abdülhamit devrinde 1906 yılında hazırlanmış olan Âsar-ı Atika (Eski Eserler) Nizamnamesi, ardından 67 yıl geçmesine rağmen halen yürürlüktedir.

Neden çıkmadı?

Yıllarca önce hazırlanmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'

Selâhattin GÜLER

ne verilmiş olan (Eski Eserler Kanun Tasarısı) bir kez dahi Mecliste görüşülmemiştir. Tasarının kanunlaştırılmaması karşısında Anayasa Mahkemesi harekete geçmiş, 1906 yılında hazırlanan ve o tarihten bu yana yürürlükte bulunan (Âsar-ı Atika Nizamnamesi'nin) kanun mahiyetinde olduğunu onayla-

mıştır. Anayasa Mahkemesi bunu yaparken «Eski Eserler Kanun Tasarısı kanunlaşınca ya kadar» şerhini de düşmüştür. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan tasarının ele alınmaması nedenleri bilinmemektedir.

Birkaç madde

Terimleri, kelimeleri oldukça Türkçeleştirilen Osmanlı İmparatorluğu devrinden kalma ve bugün dahi faydalanılan nizamnamedeki maddeleri dikkate alarak karar verecek; daha önce mütalâasını yapacak hakim ve savcılar da büyük güçlük içinde dirler. Nizamnamedeki 5'inci maddede şöyle denilmektedir:

«Madde 5: Hükümeti Osmaniyenin tasarrufunda bulunan arazide vaktiyle sakin olan alel umum kadimenin sanayii nefise ulum ve edebiyat ve edyan ve hırfete müteallik bilâistisna kâffei müzaheret ve her türlü mamulâi asarı atikadan maduttur.»

22 sayfalık nizamnameden buna benzer çok daha anlaşılmaz madde örnekleri verilmek mümkündür. Ancak kıtasının anlamayacağı bu maddelerin bugün için yetersiz olduğunu belirten ilgililer, «Artık tarihî eserlerin korunması için ağır kanun müeyyidelerinin getirilmesi gerekmektedir» demişlerdir.

Cezalar

Son meydana çıkarılan büyük tarihî eser kaçakçılığıyla ilgili olarak adliyeye gönderilen biri Amerikalı, üçü Türk dört kişi kanun yetersizliğinden tevziflerine lüzum görülmemiş ve serbest bırakılmışlardır.

Nizamnamenin Altıncı Faslında da, eski eserlerin çıkarılışı, satılışı bir yerden bir yere götürülmesi hakkında ilginç birkaç madde bulunmaktadır. Bu maddeler şöyledir:

Madde 26 — Devleti Osmaniyenin (Bu deyim düzeltilerek Hükümet olarak kullanılmış) müsaadesi olmadıkça memalikte âsar-ı atika Furuht ve ahız ve itası memnurdur. Âsar-ı Atika furuhtunu mes (Devamı Sa. 7, Sü. 6 da)

Tarihî eser

(Baştarafı 1. Sayfada)

lek itti haz edenler ruhsatname istihsal etmeksizin âsarı atika furuht veyahut furuhtuna teşebbüs edecek olur ise yüz kuruştan bin kuruşa kadar ceza nakti ve altı günden altı aya kadar hapis cezası ile mücehhez edilir...»

Gülünç

Kaçakçı işte bunu bilmektedir. Bildiği için de büyük para getiren ve cezası hemen hemen olmayan tarihî eser kaçakçılığına yönelmektedir. Avrupa ülkelerinden sonra Amerika'ya da Türkiye'den eski eser kaçırılmaya başlanmasının, bu kaçakçılıkları organize edenlere büyük menfaatler sağladığını apaçık göstermektedir.

Osmanlılar devrinden kalma bir nizamname ile de bu kaçakçılığın önüne geçilemeyeceği, bu konuda ağır kanuni müeyyidelerin getirilmesi ve zaman yitirmeden gerekli ve de yeterli kanunun hazırlanması çeşitli kuruluşlarca önerilmektedir.